

Nr 218.

Av herr **Lithander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående borttagande eller inskränkande av tullbevakning av tullrestitutionsgods.

Sistlidne års riksdag hade tillfälle uttala sig angående villkoren för åtnjutande av rätt till tullrestitution enligt tulltaxeförordningens § 13 mom. 5. Denna rätt innebär som bekant, att näringsidkare, som vill införa tullpliktig vara för att med eller utan tillsats av inhemskt eller icke tullpliktigt utländskt råämne använda densamma till framställning av exportvara, må under vissa av Kungl. Maj:t i kontrollhänseende fastställda villkor vid utförsel av sålunda framställd vara återbekomma erlagd tullavgift. Då åtskilliga anmärkningar riktats mot de villkor, som plägat föreskrivas för åtnjutande av nämnda rättighet, framlades, i samband med proposition nr 154 om viss förändring av tulltaxeförordningen § 13 mom. 5, förslag till omläggning och förenkling av tullrestitutionsvillkoren.

I skrivelse nr 188 uttalade riksdagen att förslaget till omläggning och förenkling av tullrestitutionskontrollen syntes riksdagen synnerligen önskvärd. Å ena sidan borde genom omläggningen väsentliga fördelar kunna beredas åt industrien och å andra sidan syntes den giva betryggande garanti för tillgodoseendet av statens fiskaliska intresse.

Då riksdagen sålunda visat sig beakta vikten av att underlätta möjligheterna för åtnjutande av tullrestitutionsrätt, tillåter jag mig härmed påkalla uppmärksamhet på ett förhållande, som torde stå i närmaste sammanhang med de åtgärder, riksdagen i nämnda skrivelse gillat, men som likväl icke kan inbegripas i riksdagens då gjorda uttalanden. Likväl torde detta förhållande vara av icke mindre betydelse för utnyttjande av möjligheterna till tullrestitution.

I vissa fall inträffar, att då tillverkningsorten för ifrågavarande slags

goods är belägen i närheten av tullplats, som icke står i direkt förbindelse med utrikes ort, dit restitutionsgodset skall exporteras, godset får förpassas till den större ort, såsom till Stockholm eller Göteborg, som står i direkt sjöförbindelse med exportlandet. I detta fall emottages vanligen restitutionsgodset å närmaste tullplats samt kontrolleras där och plomberas. När godset ankommer till den plats, varifrån det slutligen skall utföras, emottages det av tullen å därvarande plats och antingen intages i packhus eller annan till tullverkets disposition stående lokal eller ock upplägges å hamnkaj i avvaktan å lämplig lägenhet för export. Därest plats icke finnes för godsets intagande i packhus eller annan lämplig lokal, skall godset bevakas av tullen. Kostnaden för denna bevakning skall erläggas av exportören.

Kostnaderna för denna tullbevakning hava visat sig kunna uppgå till avsevärda belopp och förorsaka exportörerna stor olägenhet. Också har från de av frågan berörda näringsidkarne gjorts framställning om befrielse från ifrågavarande tullbevakningsavgift. Redan i mars 1911 ingick A.-B. Nyman & Schultz på åtskilliga exportörers vägnar till generaltullstyrelsen med anhållan om befrielse ifrån ifrågavarande tullbevakning. Denna framställning föranledde en rundskrivelse från generaltullstyrelsen den 26 maj 1911, däri styrelsen föreskrev att till beredande av den lättnad för trafiken, som kunde finnas möjlig, ifrågavarande slag av gods i den mån utrymmet det medgäve skulle intagas i packhus eller annan till tullverkets uteslutande disposition stående lokal, där godset utan olägenhet och med full trygghet för tullverket kunde utan bevakning förvaras, och föreskrev styrelsen att detta borde i all synnerhet iakttagas, då i följd av godsets ringa mängd eller på grund därav att någon längre tid komme att förflyta, innan godset kunde utföras, kostnaderna för bevakningen kunde antagas komma att förringa den förmån medgivandet av restitution eller befrielse från tillverkningskatts erläggande avsåge att bereda tillverkaren.

Denna generaltullstyrelsens åtgärd ansågs emellertid och, som det sedan visade sig, med rätta icke kunna medföra önskad lättnad eller rättelse i förevarande missförhållanden. Ett flertal större exportörer ingingo därför i juli 1911 till Kungl. Maj:t med framställning i ämnet. Denna framställning remitterades till generaltullstyrelsen och kommerskollegium. Generaltullstyrelsen avstyrkte framställningen, varemot kommerskollegium tillstyrkte densamma dock med undantag för vissa varuslag.

Generaltullstyrelsen anförde två skäl för sitt avstyrkande. Bevakningen skulle enligt dess förmenande behövas dels till tryggande av kontrollen, dels därför att, enligt styrelsens förmenande, det vore all sannolik-

het för att tullverket skulle bliva ansvarigt för förlust eller skada, som skulle kunna uppkomma å godset under ifrågavarande tid. I fråga om kontrollsynpunkten anförde styrelsen, att det visserligen, såsom sökandena framhölle, vore sant, att om ett eller annat kolly komme bort, detta icke skulle föranleda, att tullverket finge obehörigen återbetala tull eller tillverkningskatt, men att om godset kanske under flera dagar finge utan tillsyn eller tullbevakning ligga upplagt var som helst på ett vidsträckt kajområde, det dock föreläge möjlighet, att kollynas innehåll skulle kunna utbytas. Särskilt skulle sådant kunna tänkas i fråga om flytande varor.

Kommerskollegium, som jämväl åberopade ett yttrande från Stockholms handelskammare, ansåg de möjligheter, som tullverket oavsett ifrågavarande bevakning ägde för att övervaka, att någon restitution icke obehörigen utbekommits, beträffande det övervägande flertalet varor borde kunna vara tillräckliga till förebyggande av underslev. Där särskilda svårigheter kunde anses föreligga såsom med avseende å flytande varor eller gods av beskaffenhet att kunna utbytas utan åverkan mot tullplomberingen ansåg kollegium, att vederbörande tullförvaltning kunde inrymmas befogenhet att beträffande sådant gods föreskriva, att bevakning skulle äga rum. För att undanröja all tvekan om, vem som vore ansvarig för skada å godset under ifrågavarande tid, ifrågasatte kollegium, att för åtnjutande av befrielse från bevakningsavgift vederbörande exportör skulle skriftligen hava frånsagt sig sin eventuella rätt till talan mot tullverket för skada, som under ovan nämnda tid skulle kunna uppstå å godset.

Efter det kollegium i juli 1913 avgav utlåtande i ämnet har någon vidare åtgärd icke avhörts.

Emellertid kvarstå de ifrågavarande olägenheterna. Detta framgår tydligast av en del utlåtanden, som i dagarna ingivits till kommerskollegium i anledning av den utredning angående tullrestitutionsvillkoren, som på grund av riksdagens ovanberörda skrivelse pågår inom kommerskollegium och generaltullstyrelsen. I den cirkulärskrivelse, kommerskollegium utsände till innehavare av tullrestitutionsrätt och vari begärdes åtskilliga uttalanden, nämndes icke frågan om tullbevakningsavgiften, antagligen därför att denna fråga icke ansågs ingå i tullrestitutionsutredningen. Likväl har, efter vad jag inhämtat, ett flertal av de exportörer, som yttrat sig i frågan, uttalat sig angående tullbevakningsavgifterna och framhållit de svåra olägenheter, som dessa avgifter vållat exportörerna. Sådana anmärkningar hava framställts bland andra av Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, Aug. Johanson Mark & C:o, Aktiebolaget Kockums Emaljerverk, Hults bruk,

aktiebolaget Norra Hammars bruk, Aug. Stenman i Eskilstuna, Broby mekaniska verkstads aktiebolag, aktiebolaget Primus. Av dessa hava Hults bruk och aktiebolaget Norra Hammars bruk till och med förklarar, att de under senaste åren icke kunnat använda sig av ifrågavarande rättighet, då bevakningskostnader m. m. ofta nog stigit till högre belopp än den restitution, de varit berättigade erhålla.

Ett exempel på hur bevakningskostnaderna med nu gällande bestämmelser kunna ställa sig anföres av aktiebolaget Primus. Bolaget hade under sistlidne år begagnat sig av tullrestitutionsrättigheten vid tillsammans 17 sändningar, för vilka tullrestitutionen uppgick till tillhoppa kronor 326: 56. Bolagets kontanta utlägg med anledning av tullens kontrollåtgärder hade för samma antal sändningar belöpt sig till kronor 582: 74, vadan bolaget tillskyndats ren förlust av kronor 256: 18. Häri voro dock icke inberäknade de extra kostnader, som restitutionen medfört i administration, i ökade arbetskostnader å packningsavdelningen m. m. De kontanta utläggerna hade fördelat sig på följande sätt:

Lösen och stämplor	kronor	66: 25
= cirka 20 % av restitutionsbeloppet		
Bevakning	»	478: 71
= cirka 146 % av restitutionsbeloppet		
Dragarepengar och diverse	»	37: 78
= cirka 11 % av restitutionsbeloppet		

Eller sammanlagt kronor 582: 74

lika med cirka 178 % av restitutionsbeloppet

Ett annat exempel på tullbevakning angives av Broby mekaniska verkstads aktiebolag. Bolaget uppgiver, att vid inlastning av exportgods å ångfartyg i Malmö på Hamburg för vidare befordran till utomeuropeiska hamnar dessa fartyg för resan från Malmö till Hamburg i regel anlöpa svenska hamnar på västkusten, varvid för utbekommande av tullrestitution av tullmyndigheterna ställes såsom villkor bevakning av exportgodset på bolagets bekostnad intill dess fartyget lämnat sista svenska hamn. Då annan direkt lägenhet Malmö—Hamburg ej står till buds hotas all vidare export över denna för bolaget lämpligaste och billigaste väg att avbrytas.

Fabriksidkaren Aug. Stenman i Eskilstuna, hos vilken exportvarorna av särskild anställd tulltjänsteman kontrolleras och plomberas vid själva fabriken, klagar över att bevakning under sådana förhållanden skall behövas för

transporten från fabriken till järnvägsvagn eller ångbåt samt för transporten från dessa till respektive utgående ångare.

Ännu ett annat exempel anfördes av herr Bengtsson i Göteborg vid fjolårets debatt i tullrestitutionsfrågan. En köpman i Sundsvall exporterade trämassa, emballerad i juteväv, för vilken köpmannen ägde åtnjuta tullrestitution. Trämassan inlastades i Sundsvall. Då fartyget hade att anlöpa Göteborg på utgåendet ansåg sig tullkammaren i Sundsvall nödsakad placera tullbevakning ombord, en tjänsteman av lägre grad, vilken tjänsteman naturligtvis hade att uppbära dagtraktamente och andra förmåner, som voro förenade med en sådan resa.

De anförda exemplen torde vara tillräckliga för att visa, att här måste föreligga något missförhållande. Av de talrika uttalandena från framstående exportfirmor framgår även att saken icke är av ringa vikt för fullt utnyttjande av möjligheterna till tullrestitution.

Jag kan heller icke finna annat än, att de skäl generaltullstyrelsen i ovanberörda utlåtande anført för tullbevakningen äro svaga. Det är att märka att, såsom generaltullstyrelsen också medgiver, om ett eller annat kolly kommer bort, detta icke skulle föranleda, att tullverket finge obehörigen återbetala tull eller tillverknings skatt. När varorna slutligen exporteras, kontrolleras nämligen antalet kolly, som utföras, och erhåller vederbörande tullrestitution allenast för detta antal. Risken för underslev skulle således ligga däri, att kollynas innehåll skulle kunna utbytas. Risken härför måste dock vara oändligt liten, då utbytet måste ske utan att skada tullplomeringen. Det enda fall, när väl detta skulle vara möjligt, vore ju ifråga om flytande varor. Kommerskollegium har i sitt ovannämnda utlåtande också föreslagit, att beträffande flytande varor och varor av beskaffenhet att kunna utbytas vederbörande tullförvaltning borde äga rätt föreskriva att bevakning skall äga rum.

Frånsett svårigheten att utföra utbytet torde å ena sidan fördelen vara alltför ringa, å andra sidan risken vara alltför stor för att man skulle kunna befara något underslev. Vinsten skulle utgöras av det för varje enskilt kolly vanligen rätt obetydliga tullrestitutionsbeloppet, å andra sidan skulle säkerligen underslevet frånsett besväret draga rätt avsevärda kostnader såsom frakt och emballage för värdelöst gods m. m. Det torde i själva verket vara ganska svårt att kunna framkonstruera fall där sådant underslev skulle löna sig även om det lyckades. Risken skulle som sagt vara betydande, då den skyldige utsatte sig dels för det direkta straffet, dels förlust av tullrestitutionsrätt.

En ny omständighet har tillkommit, sedan kommerskollegium och generaltullstyrelsen avgåvo ovannämnda utlåtanden, i det att i tulltaxeförordningen intagits bestämmelse om att rätt till tullrestitution enligt § 13 mom. 5 må lämnas endast åt näringsidkare, som är känd såsom synnerligen redbar och solid samt i övrigt prövas lämplig.

Vad beträffar generaltullstyrelsens invändning, att tullverket är ansvarigt för skada, som kan uppkomma å ifrågavarande slags gods, hava olika uppfattningar härom gjorts gällande. För att undvika tvetydighet i detta hänseende kan ifrågasättas, om man icke lämpligen kunde följa kommerskollegiets anvisning att såsom villkor för åtnjutande av befrielse från bevakningsavgift, vederbörande skall hava skriftligen frånsagt sig sin eventuella rätt till talan mot tullverket för skada, som under ovannämnda tid kan hava uppkommit å godset.

Till det ovanstående bör anmärkas, att de skäl mot tullbevakningen, som ovan anförts, endast avsett gods, som kontrollerats och plomberats av tullverket, men ännu icke inlastats för slutlig export. Däremot är jag ej fullt viss om, huruvida samma skäl kunna anföras mot den tullbevakning, som avses i de av Broby mekaniska verkstad och herr Bengtsson i Göteborg anförda exemplen. I sistnämnda båda fall hava uppenbarligen exportvarorna redan inlastats i ett fartyg, vari varan skall föras till utlandet. Det vore emellertid önskvärt att även i sådant fall åtgärder kunde vidtagas, varigenom tullbevakningen kunde borttagas eller inskränkas.

Med hänsyn till vad jag sålunda anført, finner jag det synnerligen önskvärt, att, Kungl. Maj:t ville ägna uppmärksamhet åt denna fråga, och får jag därför vördsamt hemställa,

det riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes utreda, i vad mån tullbevakning av tullrestitutionsgods må kunna borttagas eller inskränkas, samt vidtaga de åtgärder, som kunna finnas lämpliga.

Stockholm den 5 februari 1916.

Edvard Lithander.